

USTAWA O OCHRONIE PRAW AUTORSKICH I PRAWACH POKREWNYCH

OPROGRAMOWANIE (ang. Software) –zespół programów komputera umożliwiających lub ułatwiających jego wykorzystanie. Oprogramowanie dzieli się na systemy operacyjne i programy użytkowe.

Ochrona oprogramowania w Polsce jest uregulowana prawnie. W 1994 r. została uchwalona ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych DZ. U. nr 24 z 04.02.1994 r.

Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi(literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- 2) plastyczne;
- 3) fotograficzne;
- 4) lutnicze;
- 5) wzornictwa przemysłowego;
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne;
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- 9) audiowizualne (w tym filmowe).

Ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.

Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe.

Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

- a) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- b) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Kto bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom rozpowszechnia cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełniania przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

LICENCJE

LICENCJA [łac.], rodzaj urzędowego upoważnienia na wykonanie czynności, których nie wolno wykonywać bez zezwolenia; w prawie wynalazczym — zezwolenie na wykorzystanie opatentowanego wynalazku lub zarejestrowanego wzoru; licencja dobrowolna — zezwolenie właściciela patentu na realizowanie jego wynalazku; licencja przymusowa — udzielenie przez Urząd Patentowy zezwolenia na stosowanie wynalazku przez inny podmiot gospodarczy, jeżeli jest to konieczne do usunięcia stanu zagrożenia państwa, a właściciel patentu nie godzi się na udzielenie licencji dobrowolnej.

ADWARE - za korzystanie z programu nie jest pobierana opłata, jednak w oknie programu wyświetlane są reklamy sponsora. Wynagrodzenie autorowi wypłaca sponsor. Często spotykanym rozwiązaniem jest możliwość wyłączenia opcji wyświetlania reklam po wniesieniu opłaty.

FREEWARE - twórca udziela użytkownikowi bezpłatnej licencji na korzystanie z programu. Zazwyczaj nie jest dozwolone modyfikowanie programu i usuwanie z niego informacji o autorze. Niekiedy program ma status freeware tylko dla użytkowników indywidualnych. Wykorzystywanie programu w celach komercyjnych wymaga wniesienia opłaty.

LICENCJA GRUPOWA - uprawnia do użytkowania oprogramowania w sieci lub w określonej grupie komputerów, na przykład w szkole, firmie itp. Licencja określa maksymalną liczbę stanowisk, na których wolno zainstalować objęte nią oprogramowanie. Jej odmianą jest licencja sieciowa. Aplikacja jest zainstalowana na serwerze. Uprawnienia do korzystania z niej mogą być nadane wszystkim użytkownikom sieci. Jednocześnie korzystać z niej może tylko tyle osób, na ile opiewa licencja.

LICENCJA JEDNOSTANOWISKOWA - uprawnia użytkownika do zainstalowania nabytego oprogramowania tylko w jednym komputerze. Oprogramowania nie można instalować w sieci lub na innych wolno stojących komputerach.

SHAREWARE - autor udostępnia program za darmo w celu sprawdzenia jego przydatności. Gdy użytkownik uzna go za przydatny, może zakupić licencję. Sposób ten stosują małe firmy, które nie mają środków na reklamę produktu. Spotykanych jest pięć typów ograniczeń wersji testowej:

- 1.) **Trialware** - po upływie określonego czasu (zwykle od 15 do 90 dni) program przestaje działać. Aby go odblokować należy wykupić licencję.
- 2.) **Demo** - program nie ma ograniczeń czasowych, ale zablokowana jest na przykład możliwość zapisywania wykonanej pracy. Po wykupieniu licencji wszystkie funkcje programu stają się aktywne.
- 3.) **Program z limitem uruchomień** - po wykonaniu określonej liczby uruchomień program przestaje działać. Aby go odblokować, należy wykupić licencję.
- 4.) **Program z komunikatem** - program nie ma żadnych ograniczeń, ale przy każdym uruchomieniu wyświetlane jest okno z informacją że licencja nie została wykupiona.
- 5.) **Program bez ograniczeń** - autor, licząc na uczciwość użytkownika, nie wprowadza żadnych zabezpieczeń. Oczekuje na przesłanie ustalonej kwoty, jeśli program okaże się użyteczny.

GNU - użytkownicy oprogramowania GNU mają nieograniczony dostęp do kodu źródłowego oraz prawo do upowszechniania wprowadzonych przez siebie zmian i ulepszeń. Ta forma udostępniania oprogramowania powstała w celu promowania bezinteresownej współpracy programistów. Największym sukcesem stał się system GNU/Linux.

GPL - powszechna licencja publiczna, która zakazuje redystrybucji oprogramowania w formie skompilowanej. Obowiązkiem twórcy i dystrybutora jest udostępnianie kodu w postaci źródłowej.

OEM - jest to oprogramowanie przeznaczone do dystrybucji wyłącznie z nowym sprzętem komputerowym. Gdy komputer ulegnie uszkodzeniu po okresie gwarancyjnym, oprogramowanie OEM nie może być zainstalowane na innym sprzęcie. Program w wersji OEM jest tańszy od tego samego programu w wersji zwykłej.

PUBLIC DOMAIN - oprogramowanie jest własnością ogółu. Autor zrzeka się praw do upowszechniania oprogramowania na rzecz ogółu użytkowników. W świetle obowiązujących przepisów oprogramowanie tego typu nie stanowi w ogóle przedmiotu prawa autorskiego.

POSTCARDWARE - darmowy rodzaj oprogramowania, za który nie trzeba płacić. Jedynym warunkiem jest wysłanie autorowi programu kartki pocztowej jako formę zapłaty. Idea ta miała za zadanie przypomnieć użytkownikom, że użytkują coś darmowego, zaś autora ma powiadomić o tym, że ktoś używa jego programu.

PRZYKŁADY PRZESTĘPSTW KOMPUTEROWYCH

Piractwo komputerowe oznacza posiadanie, dystrybucję, kopiowanie i/lub używanie materiału objętego prawem autorskim bez zgody autora.

Hacking – uzyskanie nieuprawnionego dostępu do systemu komputerowego poprzez naruszenie jego zabezpieczeń jednak bez wyrządzania dalszych szkód